

ADMINISTRACINIO POVEIKIO PRIEMONIŲ TAIKYMAS KAIP VIENA IŠ VIEŠOJO
ADMINISTRAVIMO SUBJEKTŲ VEIKLOS FUNKCIJŲ

Ieva Deviatnikovaitė *

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 4545
Elektroninis paštas atk@mr.uni.lt

Pateikta 2008 m. vasario 5 d., parengta spausdinti 2008 m. kovo 21 d.

*Vykdomosios valdžios, kurią Lietuvoje įgyvendina Vyriausybė,
konstitucinė pareiga – užtikrinti viešąją tvarką ir
valstybės saugumą (...).* [1, p. 48].

Santrauka. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme yra apibrėžtos keturios pagrindinės viešojo administravimo sritys. Tai: 1) administracinis reglamentavimas, administracinių aktų įgyvendinimo priežiūra ar kontrolė; 2) administracinių paslaugų teikimas; 3) viešųjų paslaugų teikimo administravimas; 4) viešojo administravimo subjekto vidaus administravimas [2]. Tačiau besigilinant į įvairiausių viešojo administravimo subjektų veiklą pastebėtinos ir kitos šių institucijų veiklos funkcijos-sritys, aiškiai neįvardytos minėtame įstatyme, pvz., administracinių sutarčių sudarymas arba ypač dažnai pasireiškianti funkcija-sritis – administracinio poveikio priemonių taikymas. Čia susiduriame ir su sąvokų „funkcija“ ir „sritis“ turinio išaiškinimo problematika.

Administracinių sutarčių praktinę esatį galime priskirti prie viešųjų paslaugų teikimo administravimo funkcijos-srities ir apibrėžti ją kaip šios funkcijos-srities sudėtinę dalį. Tačiau tolesniuose Viešojo administravimo įstatymo straipsniuose, kurie plečiamai aiškina minėtų sričių turinį, apie administracines sutartis apskritai nėra užsimenama. Dėl skirtingos administracinių sutarčių sudarymo ir administracinio poveikio priemonių taikymo reiškinį prigimties šiame straipsnyje nenagrinėsime administracinių sutarčių fenomeno, o apsiribosime anksčiau minėtame įstatyme nutylėta viešojo administravimo subjektų veiklos funkcija – administracinio poveikio priemonių taikymu.

Pagrindinės sąvokos: viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjekto funkcija, viešojo administravimo subjektai, administracinio poveikio priemonės.

IVADAS

Probleminė situacija. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme yra numatytos keturios pagrindinės viešojo administravimo funkcijos-sritys. Tačiau analizuojant viešojo administravimo subjektų paskirtį bei veiklos šakas aiškėja, jog šie subjektai taip pat įgyvendina vieną svarbiausių funkcijų, tiesiogiai turinčių įtakos tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims, – tai administracinio poveikio priemonių taikymas. Šis

veiklos baras yra itin svarbus, nes taikant poveikio priemones gali būti apribotos pavienių asmenų teisės, tačiau kartu apgintas ir viešasis interesas.

Šios funkcijos-srities užuomazgų galima pastebėti dviejose Viešojo administravimo įstatymo nustatytose funkcijose-srityse. Tai: 1) administracinis reglamentavimas, administracinių aktų įgyvendinimo priežiūra ar kontrolė ir 2) administracinių paslaugų teikimas. Prižiūrint ir kontroliuojant administracinių aktų įgyvendinimą, be abejo, gali būti taikomos ir administracinio poveikio priemonės, t. y. nurodymai, paliepipimai, netgi teisinės prievartos priemonės – kardomosios, prevencinės ar užtraukiančios administracinę atsakomybę. Viešojo admi-

* Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros lektorė.

nistravimo subjektai teikdami administracines paslaugas (pvz., licencijų, verslo liudijimų, sertifikatų, pažymų ir kt. išdavimas) taip pat taiko administracinio poveikio priemones, tačiau pozityvaus pobūdžio, t. y. neapribojančias žmogaus teises, o atvirkščiai, suteikiančias jam galimybę pasinaudoti savo subjektinėmis teisėmis. Taigi Viešojo administravimo įstatyme privalu šių dviejų funkcijų-sričių turinį išplėtoti arba tiesiog apibrėžti dar vieną atskirą funkciją-sritį – administracinio poveikio priemonių taikymas.

Šiame straipsnyje nebus analizuojamos tokios sąvokos kaip „teisėsaugos institucija“ ar „teisingumą vykdanči institucija“, jų ryšis su „vykdomosios valdžios institucijomis“ bei jų vieta valdžios šakų triadoje, taip pat nebus vertinamas Viešojo administravimo įstatymo reikalingumas ar galimybė jį pakeisti kitu teisės aktu. Čia pateikiant pavyzdžius analizuojamas dabartinis viešojo administravimo subjektų vaidmuo taikant administracinio poveikio priemones. Taip pat atkreipiamas dėmesys, jog vis dėlto Viešojo administravimo įstatyme ši veiklos šaka nėra įvardyta tarp kitų. Todėl galima susidaryti įspūdį, jog viešojo administravimo subjektai šios funkcijos-srities neįgyvendina. Tačiau tikrovė yra kitokia. Štai ir Arvydas Andruškevičius savo tyrimuose mini tiesioginio administracinio poveikio priemones, tiesa, jas priskirdamas viešojo valdymo kategorijai, taip išreiškdamas nuomonę, jog „viešojo administravimo“ kategorija siauresnė už „viešojo valdymo“ [3, p. 11] (manytume, jog šių dviejų sąvokų turinys sutampa. Juk lotynų kalbos žodis „*administratio*“ ir reiškia valdymą, todėl šio straipsnio autorė „viešojo valdymo“ ir „viešojo administravimo“ kategorijas tapatina). Taip pat mokslininkas teigia, jog „prievarata“ pasireiškia kaip tam tikri veiksmai, reiškiantys ne ką kita, kaip viešąjį valdymą. Be jų viešojo valdymo realus turinys būtų ne visas“ [3, p. 11].

Diskurso objektas. Administracinio poveikio priemonių taikymas kaip viena iš viešojo administravimo subjektų veiklos funkcijų-sričių.

Tikslas. Realiai įvertinti viešojo administravimo subjektų galimybę taikyti administracinio poveikio priemones ir priskirti jas prie viešojo administravimo subjektų veiklos funkcijų-sričių.

Uždaviniai: 1) atskleisti sąvokų „funkcija“, „sritis“, „viešojo administravimo subjektai“, „administracinio poveikio priemonės“ turinio esmę; 2) pateikiant administracinio poveikio priemonių pavyzdžių šį reiškinį atskleisti kaip vieną iš pagrindinių viešojo administravimo subjektų veiklos sričių-funkcijų.

Hipotezė. Nagrinėjant realią viešojo administravimo subjektų veiklą administracinio poveikio priemonių taikymo funkcija-sritis laikytina viena svarbiausių viešojo administravimo subjektų veikla, kuri turi būti apibrėžta ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme.

Straipsnyje taikomi metodai. *Dokumentų analizės* metodas buvo taikytas tiriant įstatymų nuostatas, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimus, mokslines publikacijas; *metaanalizės metodas* taikytas nagrinėjant skiriamuosius sąvokų „funkcija“ ir

„sritis“ bruožus, nustatant sąvokos „viešojo administravimo subjektas“ turinį; *tyrimo analizės metodu* pateikti analizuojami praktiniai administracinio poveikio priemonių taikymo pavyzdžiai.

1. PAGRINDINĖS KATEGORIJOS

„Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ sąvoka „**funkcija**“ apibrėžiama kaip paskirtis, veikla, vaidmuo, o „**sritis**“ – kaip veikimo šaka [4]. Šių sąvokų ryšys mums svarbus įvardijant viešojo administravimo subjektų veiklos barus. A. Andruškevičius teigia, jog tiksliau būtų viešojo administravimo sritis, numatytas Viešojo administravimo įstatyme, vadinti funkcijomis [3, p. 11]. Tačiau autorė siūlo atskirti sąvokas „viešojo administravimo sritys“ ir „viešojo administravimo subjektų funkcijos“. Viešojo administravimo subjektų pagrindinė ir fundamentalioji paskirtis – tenkinti viešąjį interesą įvairiose srityse. O tai šie subjektai gali įgyvendinti per savo veiklos funkcijas. Juk Viešojo administravimo įstatyme numatytos sritys yra ne kas kita kaip funkcijos ar būdai, nukreipiantys žmonių elgesį, nustatantys teises ir pareigas, baudžiantys, apsaugantys, informuojantys. Be to, sritimis čia galėtume vadinti viešojo administravimo subjektų funkcijų pasireiškimo aplinką, pvz., aplinkosaugos, statybos, ūkio, sveikatos priežiūros, kultūros sritys ir kita. O kadangi anksčiau minėtame įstatyme vis dėlto vartojamas žodis „sritis“, nors, mūsų nuomone, tai nėra tikslu, viešojo administravimo subjektų veiklos barams apibūdinti renkamės dualų terminą – funkcija-sritis.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2 str. 4 dalyje **viešojo administravimo subjektas** yra institucija, įstaiga, pareigūnas, valstybės tarnautojas, kitas fizinis ar juridinis asmuo, kuriuos įstatymai įgalioja atlikti viešąjį administravimą [2]. Taigi viešojo administravimo subjektai – tai ne tik viešojo administravimo institucijos, bet ir jose veikiantys pareigūnai, kiti valstybės tarnautojai, taip pat fiziniai ir juridiniai asmenys, pvz., viešojo transporto paslaugomis besinaudojančių keleivių kontrolieriai, prekybos centrų apsaugininkai, neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai kaip fiziniai asmenys, taip pat nevyriausybinių organizacijų kaip juridiniai asmenys. „Viešasis administravimas negali funkcionuoti be teisinio pagrindo.<...> viešosios teisės subjektai negali taikyti teisės normų, jeigu jos nėra nustatytos įstatymuose <...>“ [5, p. 50]. Apibrėžiant viešojo administravimo subjektų kategoriją šis teiginys atsispindi tiek Viešojo administravimo įstatymo 2 str. 4 dalyje („kuriuos įstatymai įgalioja atlikti viešąjį administravimą“ [2]), tiek Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 2 str. 4 dalyje („kurioms įstatymas suteikia viešojo administravimo įgaliojimus“ [6]). Aiškinantis viešojo administravimo subjekto sąvoką reikia išsąmoninti viešojo administravimo institucijų sistemą. Šios sistemos branduolį sudaro vykdomosios valdžios institucijos. Tačiau viešojo administravimo subjektų funkcijas, tarp jų ir administracinio poveikio priemonių taikymo funkciją, įgyvendina ne tik kai kurios vykdomosios valdžios institucijos (pvz., Valstybinė

mokesčių inspekcija bei jos teritorinės įstaigos, Muitinės departamentas ir jo teritorinės įstaigos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, Policijos departamentas, Statistikos departamentas, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba ir kt.), bet ir kiti valstybinio (pvz., Konkurencijos taryba, Lietuvos bankas, Valsstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba ir kt.) bei savivaldybių (administracijos direktoriai, seniūnai, savivaldybių sanitarijos inspekcija ir kt.) administravimo subjektai.

Administracinio poveikio priemonės yra viena iš viešojo administravimo metodų rūšių, nes tik valstybės institucijos arba subjektai, kuriems įstatymais suteikiami viešojo administravimo įgaliojimai, vadovaudamiesi atitinkamais teisės aktais gali jas taikyti. Be to, šiomis priemonėmis administracinio teisinio santykio dalyviui daroma tiesioginė įtaka, pvz., jis priverčiamas paklusti nustatyta tvarkai, gali būti apribotos jo teisės, nustatyti įpareigojimai laikytis nurodymų ir kita. Administracinio poveikio priemonės gali būti dvejopos:

- turinčios teigiamos įtakos teisinių santykių dalyviams. Tai reiškia, jog administracinių paslaugų teikimas (vertinamas kaip teisinių santykių dalyvių galimybė pasinaudoti Konstitucija, įstatymais garantuotomis subjektinėmis teisėmis), ekonominio skatinimo metodas (gali būti suteikiamos tam tikros lengvatos, pvz., savivaldybės, norėdamos skatinti tradicinį smulkųjį verslą, juvelyrikos, gintaro, tekstilės, vitražo, kalvystės verslu miestų senamiesčiuose užsiimančioms parduotuvėms gali suteikti galimybę už nuomojamas patalpas kas mėnesį mokėti minimalų mokestį už kvadratinį metrą arba valdžios įstaigos gali remti įmones, iš rapsų sėklų gaminančias aplinkos neteršiančius degalus, atleisdama tokius gamintojus nuo akcizo mokesčių) traktuotini kaip pozityvųjį poveikį turinčios administracinio poveikio priemonės;

- turinčios neigiamos įtakos teisinių santykių dalyviams. Šiame straipsnyje daug dėmesio skirsime neigiamam administracinio poveikio asmenims priemonių taikymo faktoriui. O tai neatsiejama ir nuo administracinės teisės prievartos. Žinoma, aukštos kultūros, ekonomiškai išsivysčiusioje demokratinėje šalyje ši priemonė negali būti pagrindinė, o tik pagalbinė. „Prievarta taikoma tik tada ir tik tiek, kiek įtikinėjimo, skatinimo priemonės nebuvo veiksmingos“ [7, p. 22]. Tačiau išvestinis, pagalbinis šios priemonės pobūdis nereiškia, kad ši administracinė teisė prievartos taikymo funkcija-sritis yra ne tokia svarbi kaip kitos viešojo administravimo subjektų funkcijos-sritys. Pirmiausia dėl to, jog šią funkciją-sritį įgyvendina daugelis viešojo administravimo subjektų, antra, prievartos taikymo pasekmės teisinio santykio dalyviui gali būti tam tikra prasme praigaistingos, todėl įgyvendindami šią funkciją viešojo administravimo subjektai privalo elgtis ypač atsakingai ir pagrįstai.

2. ADMINISTRACINĖS PRIEVARTOS PRIEMONIŲ TAIKYMAS – KAIP VIENA PAGRINDINIŲ VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO FUNKCIJŲ-SRĮČIŲ

Administracinių teisės pažeidimų kodekso III skyriaus 16 skirsnyje [8] apytiksliai išvardyta 60 viešojo administravimo institucijų (subjektų dar daugiau), kurios nagrinėja administracinių teisės pažeidimų bylas ir skiria administracines nuobaudas. Tačiau yra ir kitos prevencinės, kardomosios administracinės prievartos priemonės. Čia galima priskirti išpėjimus, licencijų, leidimų, verslo liudijimų, sertifikatų atšaukimus, anuliavimus, nurodymus neprekiuoti vienu ar kitu sveikatai pavojų keliančiu gaminiu ir kita.

Kad įsitikintume, jog administracinės prievartos taikymo funkcija-sritis įgyvendina viešojo administravimo subjektai, patyrinėsime pavyzdžius.

Seimui atskaitinga institucija **Konkurencijos taryba** vadovaudamasi Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 19 str. 1 dalies 5 punktu teisės aktų pažeidėjams taiko sankcijas [9]. Pvz., už klaidinančią reklamą, jei reklamuojamas produktas parduodamas brangiau nei nurodyta reklamose, arba jei pateikiama neleidžiama lyginamoji reklama, arba už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi (naudojant kainų spaudimą) tam tikroje rinkoje (pvz., interneto teikimo rinkoje) bendrovei, teikiančiai paslaugas mažesne nei šių paslaugų teikimo išlaidos kaina (o tai apriboja kitų bendrovių galimybes konkuruoti), gali skirti didžiules pinigines baudas. Štai 2004 m. gruodžio 16 d. Konkurencijos taryba priėmė nutarimą Nr. 2S-18 [10, p. 85]. Šiuo nutarimu viena bendrovė buvo pripažinta pažeidusia Reklamos įstatymą ir jai buvo skirta 16 tūkstančių litų bauda. Konkurencijos taryba 2005 m. vasario 3 d. priėmė nutarimą „Dėl taksi paslaugų teikėjų asociacijos ir taksi paslaugas Vilniaus mieste teikiančių ūkio subjektų veikų atitikimo LR konkurencijos įstatymo 5 str. reikalavimams“. Šiuo nutarimu buvo pripažinta, jog Vilniaus mieste taksi paslaugas teikiantys ūkio subjektai sudarė Konkurencijos įstatymo draudžiamą susitarimą, t. y. vienu metu pakėlė taksi paslaugų tarifą bei išėdimo mokestį, o tokie konkurentų susitarimai riboja konkurenciją, todėl šiems ūkio subjektams buvo skirtos piniginės baudos [11, p.109]. Taigi akivaizdu, jog šis viešojo administravimo subjektas (beje, neįeinantis į vykdomosios valdžios institucijų sistemą) – Konkurencijos taryba – taip pat taiko administracinės prievartos priemones.

Kitas viešojo administravimo subjektas **Lietuvos bankas** remdamasis Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 11 straipsnio, apibrėžiančio Lietuvos banko valdybos funkcijas ir veiklą, 1 dalies 13 punktu taiko įstatymų nustatytas poveikio priemones kredito įstaigoms, t. y. bankams [12]. To paties straipsnio 1 dalies 18 punkte nurodyta, jog jis sprendžia klausimus dėl įstatymuose nustatytų licencijų, leidimų, sutikimų išdavimo kredito įstaigoms ir jų atšaukimo. Tai reiškia, jog Lietuvos banko valdyba gali atšaukti savo išduotą licenciją, o tai yra akivaizdus administracinio poveikio priemonės pavyzdys. Štai 2007 m. pavasarį Lietuvos banko

valdyba atsisakė išduoti licenciją Kėdainių kredito unijos veiklai, nes nebuvo įvykdytos kai kurios kredito unijoms nustatytos sąlygos.

Taip pat ir kiti viešojo administravimo subjektai, neįeinantys į vykdomosios valdžios institucijų sistemą, įgyvendina administracinės prievartos priemonių funkcija-sritį, pvz., Valstybės kontrolė, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Vertybinių popierių komisija.

Dabar remdamiesi praktiniais pavyzdžiais apžvelgsime vykdomosios valdžios institucijoms priklausančių viešojo administravimo subjektų vaidmenį įgyvendinant administracinių prievartos priemonių taikymo funkcija-sritį.

Vyriausybės įstaiga **Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba** 2006 m. nuobaudas taikė 187 kartus, dvylikos įmonių veikla kuriam laikui buvo sustabdyta, o vidutinis baudos dydis, kurį teko sumokėti pažeidėjams, buvo 129 litai. Iš viso 2006 m. buvo uždrausta realizuoti 350 tonų nesaugių maisto produktų. Kokiais atvejais Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba bei jos teritorinės įstaigos taiko administracinės prievartos priemones? Lietuvos Respublikos veterinarijos įstatymo 2 str. numato veterinarijos uždavinius, tarp kurių yra ir pareiga kontroliuoti, kad mitybai, perdirbti vartojami gyvuliniai produktai ir žaliavos būtų tinkamos veterinarinės sanitarinės kokybės [13]. Pvz., praeitais metais buvo užfiksuotas salmoneliozės protrūkis. Jį sukėlė viename iš Lietuvos prekybos centrų dėl darbuotojų asmens higienos stokos baltojoje mišrainėje atsiradęs užkratas. Tokią išvadą praeitais metais pateikė Vilniaus m. valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos specialistai, kurie Nacionalinėje veterinarijos laboratorijoje atliko maisto, aplinkos bei darbuotojų rankų plovinių mėginių tyrimus. Buvo skirta administracinė nuobauda – įmonei teko sumokėti 20 000 litų baudą. Taip pat Vilniaus miesto valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba buvo gavusi vartotojo skundą, kad viename prekybos centre pirktuose greipfrutuose rado kirmėlių. Firmai, kuri įvežė tuos vaisius, nurodyta surinkti ir sunaikinti šiuos vaisius. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, gavusi pranešimą, kad į ES rinką importuota neregistruota genetiškai modifikuotų ryžių siunta, patikrino kelias didžiausias šalies mažmeninės prekybos bendroves. Ji nurodė surinkti ir sunaikinti šiuos produktus. Taigi Vyriausybės įstaiga Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba su apskričių, miestų, rajonų teritorinėmis įstaigomis, vadovaudamasi teisės aktais, aktyviai turi viešojo administravimo įgaliojimus sau nepavaldiems asmenims. Veterinarijos įstatymo 9 str., apibrėžiančiame valstybinių veterinarijos inspektorių teises, vyrauja tokie veiksmažodžiai „drausti“, „neleisti“, „kontroliuoti“, o minėto straipsnio 4 d. numato teisę skirti administracines nuobaudas už teisės aktų pažeidimus [13].

Arba, pvz., kita vykdomosios valdžios institucija **Valstybinė lošimų priežiūros komisija** remdamasi Lietuvos Respublikos loterijų įstatymo 25 str. gali taikyti loterijų organizatoriams įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas poveikio priemones, pvz., licencijos galiojimo panaikinimą, licencijos galiojimo sustabdymą ir ki-

tas [14]. Ji dėl Loterijų įstatymo pažeidimų gali įspėti loterijų organizavimo bendrovę, kad ši neteks licencijos organizuoti loterijas, jei neįvykdys Valstybinės lošimų priežiūros komisijos įpareigojimo laiku pašalinti teisės aktų pažeidimus.

Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymo 8 str. 2 d. įtvirtina policijos bendradarbiavimą su kitomis valstybės, savivaldybių institucijomis ir visuomene (pvz., nevyriausybinėmis organizacijomis) [15]. Norėtume pateikti pavyzdžių. Dviejų vykdomosios valdžios institucijų valstybės tarnautojai, t. y. **Vilniaus rajono policijos** pareigūnai ir **Valstybinės darbo inspekcijos** atstovai, 2006 m. gruodį lankėsi statybvietėse, kur buvo ieškoma nelegaliai dirbančių statybininkų. Darbo saugos reikalavimų nesilaikantiems statybininkams ir vadovams buvo skiriamos piniginės baudos remiantis ATPK 233 str. [8], o vagystes iš nebaigtų statyti namų tyrė Vilniaus rajono policijos pareigūnai. **Vilniaus vyriausiojo policijos komisariato Ekologijos ir teisės pažeidimų prevencijos skyrius** rengia reidus, kurių metu gaudomi moksleiviai, rūkantys mokyklos teritorijoje, nes pagal 2003 m. Vilniaus miesto savivaldybės tarybos patvirtintas taisykles tai daryti draudžiama. Todėl moksleiviai už administracinės teisės pažeidimus baudžiami piniginėmis bandomis. **Vilniaus m. vyriausiojo policijos komisariatas** gali surengti reidus ir kitose vietose, pvz., Vilniaus m. Kalvarijų turgavietėje surengto reido metu gali būti sulaikyti asmenys, prekiaujantys medikamentais neturėdami licencijų. Jiems skiriamos piniginės baudos. Miestuose gali būti rengiamos švaros akcijos. Pvz., 2006 m. gruodį **savivaldybės** atstovai kartu su **policijos** pareigūnais kontroliavo, kaip laikomasi Gyvūnų auginimo ir laikymo taisyklių, kurios yra patvirtintos Vilniaus m. savivaldybės tarybos sprendimu. Šių taisyklių nesilaikantiems asmenims taip pat gresia administracinės nuobaudos. Pavyzdys gali būti ir nevyriausybinių organizacijos bendradarbiavimas su valstybės institucija. Štai **Lietuvos gretutinių teisių asociacija (Agata)** drauge su policijos pareigūnais miestų viešojo maitinimo įstaigose gali tikrinti, kaip laikomasi Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo – ar legaliai leidžiami muzikiniai įrašai. Jei įstatymo nesilaikoma, kavinių, restoranų bei barų savininkams policijos pareigūnai gali surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus.

Valstybinė mokesčių inspekcija, remiantis Administracinių teisės pažeidimų kodekso 246 str., taip pat įpareigota taikyti administracines prievartos priemones [8]. Čia norėtume pateikti Seimui atskaitingos institucijos ir vykdomosios valdžios institucijos bendradarbiavimo pavyzdį. **Vyriausioji rinkimų komisija** paskelbusi, kad įtaria, jog tam tikro politiko rinkimų kampanija, tiksliau – jos finansavimas, vykdomas pažeidžiant įstatymus, gali perduoti medžiagą Valstybinei mokesčių inspekcijai. O inspektorai savo ruožtu gali nuspręsti, ar ką nors reikia traukti administracinėn atsakomybėn.

Regionų aplinkos apsaugos departamentai, kurie, remiantis Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 12 str. 1 dalies 9 punktu, nagrinėja administracinių teisės pažeidimų bylas ir skiria administracines nuobaudas [16], pavaldūs Aplinkos ministerijai, taip pat įgy-

vendina administracinės prievartos priemonių taikymo funkciją-sritį. Pvz., buvo atvejis, kai medžiodamas asmuo nušovė stumbro patelę. **Kauno regiono aplinkos apsaugos departamento Kėdainių rajono agentūra** konstatavo, jog tokiu veiksniu asmuo šiurkščiai pažeidė įstatymą, nes šie gyvūnai yra reti ir įtraukti į Lietuvos raudonąją knygą. Tokio pobūdžio medžioklės taisyklių pažeidimo byla nagrinėjama regioniniame aplinkos apsaugos departamente, taip pat departamentas įpareigotas skirti ir pinigines baudas. O klubui, kuris organizavo medžioklę, gali būti panaikintas medžioklės leidimas.

IŠVADOS

1. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 5 straipsnyje yra numatytos keturios pagrindinės viešojo administravimo sritys. Kadangi sąvoka „sritis“ neatitinka minėtos nuostatos turinio, nes penktajame straipsnyje kalbama ne apie veikimo sritis, o apie veiklos šakas, pasireiškiančias tam tikrose srityse, šio straipsnio autorė minėto įstatymo straipsnį siūlo formuluoti kitaip – viešojo administravimo subjektų veiklos funkcijos.

2. Analizuojant viešojo administravimo subjektų paskirtį bei veiklos šakas aiškėja, jog šie subjektai įgyvendina daugiau funkcijų, negu jų yra numatyta Viešojo administravimo įstatyme.

3. Dauguma viešojo administravimo subjektų įgyvendina vieną svarbiausių funkcijų, tiesiogiai turinčių įtakos tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims, – tai administracinio poveikio priemonių taikymas.

4. Administracinio poveikio priemonės savo esme yra ambivalentiškos, t. y. jos asmenims gali turėti tiek pozityvios, tiek ir negatyvios reikšmės. Pvz., administracinių paslaugų, ekonominių lengvatų teikimas tam tikroms asmenų grupėms gali būti traktuojamas kaip pozityvios administracinio poveikio priemonės, o štai nurodymai, paliepiamai, suteiktų administracinių paslaugų atšaukimas (licencijos anuliavimas ir kt.), administracinės prievartos priemonių taikymas jau traktuotini kaip negatyvios administracinio poveikio priemonės.

5. Administracinės prievartos priemonių taikymas yra viena iš pagrindinių viešojo administravimo subjektų veiklos funkcijų. Tą galima pastebėti analizuojant Administracinių teisės pažeidimų kodeksą bei kitus teisės aktus. Vien ATPK yra numatyta apytiksliai 60 viešojo administravimo institucijų (subjektų dar daugiau), kurios gali taikyti administracinės prievartos priemones.

LITERATŪRA

1. Žilinskas, D. Kai kurie Lietuvos teisėsaugos institucijų bruožai ir veiklos principai. *Jurisprudencija*. 2006, t. 5 (83).
2. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 77-2975.
3. Andruškevičius, A. Administracinė teisė: kai kurie metodologiniai aspektai. *Teisė*. 2001, t. 40.
4. *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vyr. redaktorius St. Keinys. Kompiuterinis variantas. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

5. Bakaveckas, A. Kategorijų – vykdomoji valdžia, valstybinis valdymas (administravimas) ir viešasis administravimas – samprata ir santykis Lietuvos administracinėje teisėje. *Jurisprudencija*. 2007, t. 2 (92).
6. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 13-309.
7. Šedbaras, S. *Administracinė atsakomybė*. Vilnius: Justitia, 2005.
8. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Valstybės žinios*. 1985, Nr. 1-1
9. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 30 – 856.
10. *Administracinių teismų praktika*. 2006. Nr. 8.
11. *Administracinių teismų praktika*. 2006. Nr. 9.
12. *Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymas*. 2001, Nr. 28-890.
13. Lietuvos Respublikos veterinarijos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 2-15.
14. Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. IX-1661.
15. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 90-2777
16. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 72-3017.

THE APPLICATION OF THE MEANS OF THE ADMINISTRATIVE IMPACT AS ONE OF THE PUBLIC ADMINISTRATION SUBJECTS FUNCTIONS

Ieva Deviatnikovaitė*

Mykolas Romeris University

Summary

Public Administration Law of the Republic of Lithuania defines four branches (fields) of the activity of public administration institutions: 1) administrative regulation, the supervision of the implementation of administrative acts; 2) administrative services; 3) administration of public services; 4) interior administration of public body. Today, however, it looks as if the public bodies exercise more functions than those above mentioned. Moreover, they are not mentioned in the Public Administration Law, i.e. entering into administrative contracts with other public bodies or with private persons, or the application of the means of administrative impact.

The lecturer analyzes the essence of the categories such as – public administration field, functions of public administration subjects, subjects of public administration, and means of administrative impact.

Analyzing the real functions of public administration institutions it is obvious that one of the fundamental activity fields is the means of administrative impact. According to the author of this article it must be mentioned and characterized in the Public Administration Law of the Republic of Lithuania.

This article explores the implications of the limits and the essence of public bodies functions through the practical examples of the activities of public bodies to execute the means of administrative impact. The author of the article emphasizes two natures of the means of administrative impact – negative and positive.

* Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Administrative Law and Procedure, lecturer.

So, to conclude, the answer to the question put in the essence of the hypothesis could be answered as follows: Public Administration Law of the Republic of Lithuania defines four branches (fields) of the activity of public administration institutions: administrative regulation; administrative services; administration of public services; interior administration of public body. But analyzing the real examples of the activity of public bodies it is obvious that one of the fundamental activity fields is the means of administrative impact. And it must be defined in the Public Administration Law of the Republic of Lithuania.

Keywords: public administration field, functions of public administration subjects, subjects of public administration, the means of administrative impact.